

NHỮNG YẾU TỐ CẤU THÀNH NGUỒN LỰC PHÁT TRIỂN THỂ DỤC THỂ THAO VÀ BÀI HỌC KINH NGHIỆM TỪ TRUNG QUỐC

Trương Quốc Chí⁽¹⁾

Tùy thuộc vào xu hướng phát triển TDTT của thế giới, chính sách phát triển TDTT của mỗi quốc gia, cũng như nhu cầu luyện tập TDTT của người dân mà nguồn lực, sự đầu tư cho nguồn lực sẽ khác nhau. Nếu như trong Luật TDTT của Việt Nam đề cập rằng nguồn lực phát triển TDTT gồm ngân sách, đất đai, nhân lực và quỹ hỗ trợ phát triển tài năng, thì trên thế giới, nguồn lực phát triển TDTT bao gồm các yếu tố như chính sách, truyền thông, kinh tế, nhân khẩu học, kỹ thuật... và một yếu tố mới nổi chính là kinh tế thể thao.

Trong nghiên cứu này, dưới góc độ tiếp cận xã hội học, thông qua việc sử dụng phương pháp phân tích và tổng hợp tài liệu liên quan, so sánh viện dẫn nguyên vẹn, để cung cấp cho người đọc một góc độ tiếp cận khác trong xác định các yếu tố cấu thành nguồn lực phát triển TDTT tại Việt Nam.

1. Tổng hợp cách tiếp cận xã hội về những yếu tố cấu thành nguồn lực phát triển TDTT của một số quốc gia trên thế giới

Khi tiến hành tổng hợp các cách tiếp cận xã hội của các quốc gia có nền thể thao phát triển như Mỹ, Trung Quốc, Anh, Đức, Pháp, CHLB Nga, Áo, Australia, Ý... chúng tôi nhận thấy, ở hầu hết các nước có nền thể thao phát triển có sự tương đồng về cách tiếp cận, xác định những yếu tố cấu thành nguồn lực phát triển thể thao quốc gia, và được tổng hợp, trình bày bao gồm:

1.1. Chính sách phát triển TDTT

Chính sách TDTT của một quốc gia đóng vai trò quan trọng trong việc phát triển TDTT của quốc gia đó. Chính sách TDTT cũng giúp Chính phủ mỗi quốc gia phác họa được những hình thái thể thao như thể thao chuyên nghiệp, thể thao thành tích cao, thể thao quần chúng, các hoạt động giải trí... mà quốc gia đó cần tập trung phát triển trong thời gian xác định, thông thường là 5 năm. Đồng thời, chính sách TDTT

đưa ra được khái quát ban đầu về nguồn ngân sách cơ bản, và nguồn tiền tài trợ trong từng năm, từng giai đoạn cho từng môn thể thao hoặc hình thái thể thao.

Thông thường, nguồn ngân sách cho việc phát triển TDTT tập trung vào 2 hướng, đây là thể thao thành tích cao và thể thao quần chúng. Nếu như ngân sách của thể thao quần chúng tập trung vào chăm sóc sức khỏe cơ bản cho người dân, cũng như xây dựng một số chương trình tăng cường hiệu quả làm việc cho đội ngũ người trong độ tuổi lao động. Thì ngân sách phục vụ thể thao thành tích cao thường hướng về thành tích thi đấu của các VĐV tại các đấu trường thể thao khu vực hoặc thế giới. Theo kết luận và nghiên cứu của các chuyên gia trong lĩnh vực TDTT, việc giành thành tích thi đấu xuất sắc tại các giải đấu thế giới sẽ giúp xây dựng hình ảnh quốc gia trong lòng bạn bè quốc tế, cũng như tạo tầm ảnh hưởng về chính trị của quốc gia đó.

Nếu như không có sự xuất hiện của chính sách phát triển TDTT quốc gia, cũng như không có nguồn ngân sách của quốc gia cho sự nghiệp xây dựng nền TDTT, sẽ rất khó khăn cho một quốc gia trong việc hình thành nên các tổ chức quản lý thể thao cơ bản, cũng như xuất hiện trong các giải đấu thể thao quan trọng. Nói theo một cách khác, đây là sự biến mất của một quốc gia trên bản đồ thể thao thế giới.

1.2 Truyền thông

Một số môn thể thao như Bóng đá..., hay một số giải đấu thể thao như TVH Olympic, VCK Bóng đá World Cup... tự bản thân đã có sự thu hút lớn đối với người hâm mộ thể thao. Tuy nhiên, đa số sự phát triển của thể thao hiện đại có sự góp mặt và đóng góp tích cực của truyền thông, đặc biệt là truyền thông hiện đại.

1.3 Kinh tế

Tác động của nguồn lực kinh tế đến sự phát triển của TDTT có thể nói là không hề nhỏ.

⁽¹⁾ThS, Trường Đại học Điện lực

Có thể lấy số liệu thống kê của Úc để làm ví dụ: số lượng người dân tham gia luyện tập thể thao ở quốc gia này rất lớn. Bởi lẽ kinh phí để chi trả cho mọi hoạt động TDTT hay giải trí thường rất ít, chiếm khoảng từ 1-2% tổng thu nhập mỗi năm của người dân. Bên cạnh đó, tỷ lệ người lao động không có việc làm thấp, thuế thu nhập cá nhân và một số ảnh hưởng tiêu cực khác của kinh tế dường như là không tác động mạnh đến người dân rõ ràng. Điều này dẫn đến một thực tế là người dân luôn cảm thấy thoải mái, hạnh phúc, không bị áp lực từ vấn đề tài chính và thường xuyên tham gia luyện tập thể thao cũng như các hoạt động giải trí, các hoạt động vận động... Từ đây sự phát triển của hoạt động TDTT của quốc gia này thuận lợi hơn những quốc gia khác có nền kinh tế kém phát triển hơn.

Ngược lại, ở một quốc gia chậm phát triển thuộc khu vực Châu Phi, nơi người dân phải rất vất vả mới kiếm được một khoản thu nhập hàng ngày, hay xã hội đang trong giai đoạn khủng hoảng kinh tế trầm trọng, thì việc tham gia luyện tập hay thi đấu thể thao không phải là nhu cầu cấp thiết của người dân. Chính vì vậy, sự phát triển TDTT ở những nước này không dễ dàng.

1.4. Sự bùng nổ ý tưởng liên quan đến hoạt động TDTT

Sự xuất hiện đa dạng mô hình dịch vụ liên quan đến TDTT cũng là một trong những nguồn lực tác động đến sự phát triển của thể thao. Điều này được thể hiện qua sự bùng nổ của các CLB thể dục, CLB chăm sóc sức khỏe... tại các quốc gia trên thế giới, đặc biệt là tại các quốc gia đang phát triển. Càng nhiều các CLB thể dục, các CLB chăm sóc sức khỏe, CLB thể hình ra đời, thì cơ hội để người dân tiếp xúc, hoặc rèn luyện thể thao cũng tăng lên theo tỷ lệ thuận.

Bên cạnh đó, các chương trình phát triển thể chất do Chính phủ ban hành cũng là một trong những yếu tố khuyến khích người dân tham gia luyện tập tích cực hơn. Theo đó nền thể thao của quốc gia cũng phát triển mạnh mẽ hơn. Có thể lấy ví dụ về Chương trình rèn luyện sức khỏe cộng đồng Crossfit được triển khai tại Hoa Kỳ trong giai đoạn từ 2005-2010, đã thu hút sự quan tâm và tham gia của đông đảo người dân khắp các bang. Chương trình này không những cung

cấp các bài tập phát triển thể trạng cho người dân, mà đồng thời còn đưa ra các chế độ dinh dưỡng tương ứng với thể trạng của từng nhóm đối tượng, các trang thiết bị cần thiết hỗ trợ cho từng bài tập... Theo thống kê có tới 50% người dân trên toàn nước Mỹ đã tham gia chương trình này, ngay cả với những thị trấn nhỏ, khu vực hẻo lánh.

Một số chương trình khuyến khích sự tham gia của đông đảo người dân cũng như thúc đẩy sự phát triển nền thể thao tại các quốc gia khác có thể kể đến như Chương trình Học viên Bóng đá, Chương trình Bơi học đường, Chương trình hoạt động ngoại khóa địa phương...

Càng nhiều các chương trình, ý tưởng có liên quan đến phát triển các dịch vụ và hoạt động liên quan đến TDTT, thì sự tham gia của người dân, nguồn lợi nhuận thu được của các chương trình... cũng tỷ lệ thuận tăng lên. Chính điều này sẽ tác động lớn đến sự phát triển của TDTT và là một trong những nguồn lực tác động đáng kể đến sự lớn mạnh của nền thể thao quốc gia.

1.5. Khoa học kỹ thuật

Sự phát triển và bùng nổ của khoa học kỹ thuật cũng được xem là một trong những nguồn lực tác động lớn đến sự phát triển của TDTT. Nếu như trước kia thể thao đơn thuần chỉ là những bài tập thể chất cơ bản, với dụng cụ đơn giản, không áp dụng các thành tựu khoa học kỹ thuật mới, thì ngày nay với sự lớn mạnh và cải tiến không ngừng nghỉ của khoa học, các thành tựu khoa học hiện đại, tân tiến đã được đưa vào ứng dụng triệt để.

Như là sự cải tiến trong chất liệu may trang phục bơi hay thiết kế giày chạy cho các VĐV Điền kinh, Bóng đá, Cầu lông, Quần vợt...

Như sự xuất hiện của mạng internet, hệ thống công nghệ thông tin, viễn thông, truyền hình... giúp hình ảnh, thước phim về thể thao, đặc biệt là của các giải thể thao lớn được chia sẻ thuận tiện và dễ dàng hơn tới người hâm mộ, người yêu thích thể thao.

1.6. Nguồn tài chính

Theo nghiên cứu của các chuyên gia trong lĩnh vực TDTT Châu Âu và nội dung được đề cập đến trong Luật TDTT chưa sửa đổi của Việt Nam, một trong những nguồn lực cơ bản cho sự phát triển TDTT chính là nguồn tài chính. Nguồn tài chính thông thường được lấy từ rất

Các giải chạy Marathon phong trào không chỉ phát triển mạnh người tham gia tập luyện TDTT thường xuyên mà hiện đang mang lại nguồn thu khổng lồ cho ngành kinh tế thể thao tại Trung Quốc

nhiều nguồn khác nhau, tuy nhiên tập trung ở các nguồn cơ bản gồm:

- Ngân sách nhà nước hàng năm;
- Khoản thu từ các hoạt động thi đấu, biểu diễn, dịch vụ hoạt động thể thao; chuyên nhượng quyền sở hữu đối với giải thể thao thành tích cao và giải thể thao chuyên nghiệp;
- Nguồn đầu tư, tài trợ, đóng góp của tổ chức, cá nhân trong nước, tổ chức, cá nhân nước ngoài;
- Các nguồn thu hợp pháp khác.

2. Bài học kinh nghiệm từ Thể thao Trung Quốc với sự chuyển mình từ các nguồn lực tiềm năng

Sự phát triển mạnh mẽ để trở thành một siêu cường thể thao của Trung Quốc đồng hành với sức thu hút ngày càng tăng của nó đối với các nhà tổ chức sự kiện quốc tế và các nhà tài trợ.

Chỉ riêng về dân số, Trung Quốc là một trong những quốc gia thể thao lớn nhất thế giới, dự báo sẽ tạo ra ngành công nghiệp thể thao trị giá 503 tỷ bảng Anh vào năm 2025.

Mục tiêu của Chính phủ đặt ra đối với ngành thể thao là tạo nguồn thu nhập quốc dân bền vững khi thu hút hơn 500 triệu người, gần 1/3 dân số hiện nay, tham gia tập luyện thường xuyên.

Vì vậy, Trung Quốc cũng đang lên kế hoạch tăng diện tích các cơ sở tập luyện thể dục thể thao trung bình lên 2m2/người từ mức 1.2m2

vào năm 2010. Sự tăng trưởng nhanh chóng của thể thao và giải trí ở Trung Quốc được gắn kết, giống như ở phương Tây, với một tầng lớp trung lưu đang ngày một đông hơn có thu nhập sau thuế cao hơn và có nhiều thời gian hơn cho hoạt động thể thao.

Ngành công nghiệp thể thao ở Trung Quốc được lên kế hoạch một cách tập trung, với việc Chính phủ cam kết xóa bỏ các rào cản về sản xuất kinh doanh và chính sách, chẳng hạn như loại bỏ các thủ tục phê duyệt hành chính phức tạp, để hỗ trợ cho sự phát triển của ngành

này. Ví dụ, Olympic và Paralympic 2008, Trung Quốc đã kiếm được khoản lợi nhuận 146 triệu đô-la Mỹ, tăng đáng kể so với ngân sách phê duyệt ban đầu là 44 tỷ đô-la Mỹ.

Kể từ đó Trung Quốc đã có những bước tiến ấn tượng trong một số môn thể thao. Trong môn Quần vợt, Giải Rolex Shanghai Masters giờ đây tự hào với tổng số tiền thưởng là 4,8 triệu đô-la Mỹ và đã được các tay vợt nam hàng đầu thế giới bầu chọn là Giải lưu đấu ATP Số 1 thế giới trong suốt 5 năm qua. Giám đốc giải đấu Michael Luevano đã ghi nhận rằng Trung Quốc sẽ “vươn xa hơn, vượt trội hơn, xây dựng nên và tạo ra những vận động viên giỏi nhất thế giới” trong 20 năm tới, với các khoản đầu tư ở nước ngoài để tài trợ cho các vận động viên và các giải đấu đóng một vai trò quan trọng.

Thể thao Trung Quốc đã thay đổi đáng kể từ những năm 1990, khi khán giả đến theo dõi và cổ vũ các giải đấu như Cầu lông, Quần vợt, Bóng chày và các giải đấu Bóng bàn ngày một nhiều hơn.

Giờ đây, hầu hết các giải đấu thể thao Trung Quốc đều được bán vé tương tự như ở phương Tây, còn các nhân vật nổi tiếng về Bóng đá, Quần vợt, Golf và Đua xe là những ngôi sao lớn ở Trung Quốc, với doanh thu quảng cáo và các dịch vụ khách hàng ngày càng tăng cũng như

LÝ LUẬN VÀ THỰC TIỄN THỂ DỤC THỂ THAO

gia tăng sự tham gia của người hâm mộ thông qua các phương tiện truyền thông xã hội.

Công thức 1 đã tổ chức một giải Grand Prix ở Thượng Hải năm 2004 với số người tham dự kỷ lục trong ba ngày là 202.000 người. Các giải Đua ngựa và biểu diễn Ngựa đã được tổ chức tại thành phố từ năm 2012 như một phần của Giải đấu Longines Global Champions Tour. Các nhà tài trợ của tập đoàn như PricewaterhouseCoopers (PwC), Ngân hàng Bắc Kinh, Tập đoàn ô tô Bắc Kinh và tập đoàn Tencent là những tập đoàn đứng sau thành công của Bắc Kinh trong việc đấu thầu đăng cai tổ chức Đại hội Olympic và Paralympic mùa đông năm 2022. Đây sẽ là thành phố đầu tiên trong lịch sử đăng cai cả Olympic mùa hè và Olympic mùa đông.

PwC nhận thức được sự tham gia của mình là một sự tiếp nối vai trò ngày càng tăng của mình đối với thể thao Trung Quốc, cung cấp các dịch vụ kiểm toán, kế toán hoặc tư vấn cho Đại hội. Đặc biệt năm 2007 ở Thượng Hải, Olympic Bắc Kinh năm 2008, Đại hội thể thao học sinh sinh viên Mùa hè 2011 ở Thâm Quyển và Đại hội Olympic trẻ - 2014 ở Nam Kinh.

Bắc Kinh 2022 có ngân sách hoạt động 2 tỷ đô la Mỹ và một ngân sách đầu tư 1,5 tỷ đô la Mỹ, ngoài ra còn được đưa vào quy hoạch đầu tư cơ sở hạ tầng một tuyến đường sắt cao tốc kết nối đến Trương Gia Giới, 105 dặm (170km) về phía Tây Bắc của Thủ đô.

Hồ sơ dự thầu cho sự kiện này từ doanh thu tiếp thị dự kiến là 858 triệu đô la Mỹ, với 80% trong đó là từ các nguồn tài trợ. Đến lúc đó, Trung Quốc sẽ chỉ mất ba năm so với thời hạn 2025. Với sự tăng trưởng kinh tế của Trung Quốc trong những quý gần đây, các nhà đầu tư tiềm năng sẽ theo dõi chặt chẽ để kiểm tra xem thực tế có diễn ra đúng với những lời hứa của Chính phủ hay không.

Công ty bảo hiểm Ping An gần đây đã trở thành nhà tài trợ chính cho Giải Bóng đá ngoại hạng Trung Quốc. Trong khi hợp đồng 4 năm phản ánh mức tăng 130% so với 65 triệu nhân dân tệ (khoảng 10 tỷ USD) mỗi năm do Tập đoàn Wanda Group trả trước, các nhà bình luận độc lập đã lưu ý rằng giải đấu này đã từ chối một bản hợp đồng từ Ford, tài trợ của Uefa Champions League kết thúc vào năm 2014 kể

từ sau khi một hiệp hội bắt đầu khai trương giải đấu này vào năm 1992-1993.

Trung Quốc đang phải đối mặt với thách thức của việc chỉ cho các nhà tài trợ tiềm năng cũng như toàn thể thế giới thấy rằng họ có thể đặt ra những tham vọng thể thao của mình và thúc đẩy những khát vọng lớn lao hơn để tiếp tục tăng trưởng kinh tế.

Xu hướng xuất hiện các thương hiệu mới:

"Sự gia tăng tài sản và dân số đã biến thể thao thành một ngành công nghiệp trị giá nhiều triệu đô la ở Trung Quốc. Chính phủ và các công ty nhà nước đang đầu tư mạnh vào việc xây dựng môi trường và cơ sở hạ tầng cho thể thao, dẫn đến sự gia tăng với số lượng lớn các công ty tư nhân và các tỷ phú Trung Quốc tham gia vào ngành công nghiệp này. Họ đang hưởng lợi từ doanh thu quảng cáo và hiệu quả từ danh tiếng và thương hiệu mạnh của thể thao và chúng ta có thể sẽ thấy nhiều thương hiệu quốc tế có lợi ích kinh doanh ở Trung Quốc muốn tham gia vào trò chơi này. "

3. Kết luận và khuyến nghị

Từ những kết quả nghiên cứu nêu trên, cho phép chúng tôi đưa ra những kết luận mang tính khuyến nghị như sau:

- Tiếp cận xã hội cần phải được các nhà hoạch định chiến lược, các cán bộ tham mưu hoạch định xây dựng chính sách phát triển nguồn lực thể thao tham khảo, vận dụng vào thực tiễn tại Việt nam.

- Do có nhiều điểm tương đồng về văn hóa, địa lý và phương thức tổ chức điều hành hoạt động TDTT, các kinh nghiệm về huy động nguồn lực trong phát triển sự nghiệp TDTT của Trung Quốc cần phải được áp dụng một cách phù hợp với điều kiện kinh tế xã hội tại Việt Nam.

4. Danh mục tài liệu tham khảo:

1. www.telegraph.co.uk;
2. www.moj.gov.vn;
3. www.wikipedia.com;
4. www.leoisaac.com).